

Strategi för samverkan över gränsen

– Så ska Bottenhavets vattendistrikt och Trøndelag vannregion förvalta gemensamma vatten 2021–2027

Titel: **Strategi för samverkan över gränsen.**

Styrdokument för Länsstyrelsen Västernorrland – Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikt – i Sverige och Trøndelag vannregion i Norge.

Diarienummer 10269-2021

Ansvarigt vattendistrikt: Bottenhavets vattendistrikt

Omslagsbild: Gaustafallet i norra Jämtland, Ångermanälvens avrinningsområde

Foto: Fredrik Forsgren

Tryckning: Endast digital utgåva

Upplaga: Digital utgåva

Innehåll

1. Bakgrund och syfte.....	3
1.1 Andra dokument	3
2. Problembild	5
2.1 Varför behövs detta dokument?	5
2.2 Var är vi i dag?	5
3. Vilka är våra mål?.....	7
3.1 Hur tar vi oss dit?	8

1. Bakgrund och syfte

Vatten vet inga gränser. Ändå finns det administrativa gränser som vi behöver förhålla oss till inom vattenförvaltningen. Sverige och Norge har båda avrinningsområden som sträcker sig över landsgränsen. Vatten som börjar i Sverige kan rinna in i Norge eller tvärtom och vattenförekomster kan ligga på båda sidor gränsen, vilket gör att de utmaningar som respektive land arbetar med påverkar det andra landet. Därför krävs samordning av förvaltningen av dessa vatten. Det finns redan en samverkansstrategi på nationell nivå mellan de båda länderna men det finns ett behov att fördjupa och konkretisera samarbetet ytterligare på regional nivå.

Syftet med denna strategi är att få till ett löpande bra samarbete i vattenförvaltningsfrågor mellan berörda myndigheter i Trøndelag vannregion och Bottenhavets vattendistrikt.

Denna strategi berör enbart för de huvudavrinningsområden som delas mellan Bottenhavets vattendistrikt och Trøndelags vannregion, vilket är följande:

- från Norge till Sverige: Ångermanälven och Indalsälven
- från Sverige till Norge: Namsen, Inn-Trøndelag, Stjørdalsvassdraget och Nea/Nidelva.

För Bottenhavets vattendistrikt har det också identifierats ett behov av en liknande strategi för samarbetet i vattenförvaltningsfrågor mellan berörda myndigheter i Innlandet og Vikens vannregion. En sådan strategi kommer även att behöva inkludera Västerhavets vattendistrikt.

För ytterligare information om de gränsvattenförekomster som finns i Bottenhavets vattendistrikt, se Bilaga 9B till Förvaltningsplan för Bottenhavets vattendistrikt.

För ytterligare information om de gränsvattenförekomster som finns i Trøndelag vannregion, se Regional vannförvaltningsplan for de norske deler av Bottenhavets vannregion 2022–2027.

1.1 Andra dokument

År 2012 skapades en nationell strategi för gränsvatten (Gränsvatten, Norge och Sverige. Strategi för internationellt samarbete) och 2014 gjordes ett PM med ställningstagande om gränsvatten (PM rörande ställningstaganden gällande vattenmyndigheternas nationella arbete med gränsvatten).

Gränsvatten (2012) innehåller förslag på hur olika arbetsuppgifter i förvaltningscykeln bör fördelas mellan länderna. Arbetsuppgifterna är fördelade i praktiskt och operativt arbete samt administrativa processer. Utöver detta tas även särskilda frågor upp såsom informationsutbyte, statusklassning och samråd.

PM:et från 2014 sammanställer de övergripande ställningstaganden som återfinns i Gränsvatten (2012) samt de överenskommelser som fattades vid mötet i Oslo den 10–11 december 2013, samt lyfter de frågor som återstår att lösa med avseende på arbetet med MKN, Åtgärdsprogram och Förvaltningsplan i de internationella distrikten.

Som ett komplement till dessa dokument följer här en regional strategi med fokus på de vattenförekomster som delas av Bottenhavets vattendistrikt och Trøndelag vannregion och de specifika problemområden som är aktuella här.

Karta 1. Bottenhavets vattendistrikt i Sverige och Trøndelag vannregion i Norge med angränsande distrikt/vannregioner. Streckade fält är avrinningsområden för vattendrag som korsar riksgåränsen.

2. Problembild

Både Indalsälvens och Ångermanälvens avrinningsområden ligger på båda sidorna av gränsen. De rinner från Trøndelag och in i Bottenhavets vattendistrikt. Indalsälven är relativt opåverkad i Norge med stor andel vildmark mellan vattenförekomsterna och den närmaste bebyggelsen. Den norska delen av Ångermanälven är däremot mer påverkad, bland annat av vattenkraft. På svensk sida är Ångermanälven såväl som Indalsälven påverkad av vattenkraft.

Sverige och Norge har hittills lagt olika stor vikt vid åtgärdsarbete gällande främmande arter och försurning vid gränsvattenförekomsterna. Det handlar både om exotiska arter och inhemska arter som flyttas mellan sjöar och därmed påverkar den ekologiska funktionen i vattenförekomsten. Sjukdomar som sprids via parasit- och svampangrepp och kräftpest är särskilt viktiga att åtgärda.

Staten har det övergripande ansvaret i båda länderna när det gäller arbetet med försurning men i Sverige är det länsstyrelserna som arbetar med åtgärder i gränsvattenförekomsterna i och med att huvuddelen av områdena som är aktuella är skyddade områden och statlig mark. Sverige har pekat ut försurade vatten i högre grad än Norge. Det behövs ytterligare undersökas vilka reella skillnader det finns i påverkan och/eller data.

När det gäller vattenkraftspåverkan och utpekandet av kraftigt modifierade vattenförekomster behöver Sverige ta hänsyn till arbetet med den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften (NAP) vilket innebär att olika avrinningsområden har olika tidplaner för när de ska omprövas för förnyade miljövillkor. I Sverige har vi valt att följa denna tidplan även för utpekandet av kraftigt modifierade vattenförekomster. Norge påverkas också av detta arbetssätt.

Arbetet med miljögifter i samband med gruvdrift – i och med planerna att återstarta gruvorna Joma i Norge och Stekenjokk på den svenska sidan om gränsen – är även det viktigt att samordna.

2.1 Varför behövs detta dokument?

För att säkerställa en samordnad vattenförvaltning har samarbetet mellan de två länderna handlat om jämförelser och försök till harmonisering av indelning, typindelning, karakterisering, riskbedömning och klassificering av vattenförekomster. Dock kvarstår mycket arbete med att arbeta fram normer, åtgärdsprogram och övervakningsprogram där båda länderna kan arbeta framåt tillsammans. Detta dokument anger strategiska val för hur arbetet ska genomföras under 2021–2027.

Inför bland annat undersökningar, normsättning och upprättande av fysiska åtgärder i gränsvattenförekomsterna finns det ett behov av samarbete mellan länderna när det gäller ovanstående problembilder.

2.2 Var är vi i dag?

I gemensamma diskussioner mellan berörda länsstyrelser och Vattenmyndigheten Bottenhavet i Sverige och berörda fylkesmän och Trøndelag vannregion i Norge i september och oktober 2020 har det framkommit att alla parter ser en stor vinst i att arbeta mer

tillsammans för våra gränsvattenförekomster. Fortsatta diskussioner under 2021 har lett fram till detta dokument som har tagits fram i samverkan mellan de berörda myndigheterna.

De områden som vi ser att det krävs mer samverkan kring är nedanstående punkter.

- **Vattenkraft i gränsvatten – Administrativa processer.** Hur ska vi samarbeta över gränsen och förhålla oss till den svenska nationella planen för omprövning av vattenkraft (NAP)? Vi behöver göra en översyn av kommande projekt på norska sidan för att se hur det kopplar till arbetet i Bottenhavet.
- **Främmande arter** – en jämförelse av vilka arter vi tycker är mest prioriterade i respektive region/distrikt. Utifrån det prioritera vilka arter vi ska arbeta vidare med först.
- **Miljögifter** – fokus på gruvdrift då det finns projekt i gränsområdet som kan påverka andra landet.
- **Miljö kvalitetsnormer/miljömål** – hur fastställs de och hur görs bedömning av undantag (mindre stränga krav)?
- **Avloppsanläggningar** – finns det påverkan över gränsen och finns det behov av åtgärder?
- **Försurning** – Behov att öka kunskapen kring försurning, främst på den norska sidan. Frågan är om det finns en reell skillnad mellan länderna eller om det enbart handlar om brist på data.
- **Informationsutbyte över gränsen** – Viktigt med tidig information och eventuell dialog.

3. Vilka är våra mål?

Nedan listas de mål som vi, utifrån de problemområden vi har i dag, ser att vi behöver nå. För varje mål finns namn och adresser för de som ska arbeta med respektive mål.

- År 2021 har vi en färdig plan för samarbetet under kommande förvaltningscykel.
Kontakt: Trøndelag fylkeskommune, postmottak@trondelagfylke.no (Björn Borge Skei och Bendik Halgunset); Vattenmyndighetens kansli, vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se (Olov Eriksson)
- År 2022 vet vi vilken information vi kan och ska dela mellan distrikten, på vilket sätt och med vem.
Kontakt: Trøndelag fylkeskommune, postmottak@trondelagfylke.no (Björn Borge Skei och Bendik Halgunset); Vattenmyndighetens kansli, vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se (Olov Eriksson)
- I december 2021 har vi färdiga dokument för gränsvatten (*Bilaga 9b till Planer och åtgärder för vattenarbetet 2022–2027 samt Regional vannförvaltningsplan for de norske deler av Bottenhavets vannregion 2022-2027*) där innehåll från både Bottenhavets vattendistrikt och Trøndelag vannregion ingår.
Kontakt: Trøndelag fylkeskommune, postmottak@trondelagfylke.no (Björn Borge Skei och Bendik Halgunset); Vattenmyndighetens kansli, vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se (Olov Eriksson)
- År 2021 har vi tagit fram en lista över de främmande arter som länderna anser prioriterade att för åtgärder i respektive distrikt.
Kontakt: sftlpost@statsforvalteren.no (Iver Tanem, Leif Inge Paulsen), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson, Joakim Svensson)
- År 2022 har vi synkroniserat åtgärdsarbetet för de arter som distrikten anser är prioriterade för åtgärder.
Kontakt: sftlpost@statsforvalteren.no (Iver Tanem, Leif Inge Paulsen), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson, Joakim Svensson)
- År 2023 har vi en plan för arbetet med att hantera vattenkraftsverksamheter över distriktsgränsen enligt den svenska nationella planen för vattenkraft.
Kontakt: nve@nve.no (Jakob Fjellanger), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson, Alexander Segersäll)
Kopia: bjoske@trondelagfylke.no (Björn Borge Skei)
- År 2022 har vi en plan för arbetet om hur påverkan från gruvdrift ska hanteras mellan distrikten.
Kontakt: Miljødirektoratet: post@miljodir.no, siri.anne.haugland.strand@miljodir.no. (Siri Anne Haugland), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson och Anna Löfholm).
Kopia: bjoske@trondelagfylke.no, (Björn Borge Skei)
- År 2022 vet vi hur och varför bedömningarna och miljö kvalitetsnormer/miljömål skiljer sig för de vattenförekomster som bryts över distriktsgränsen gjort per miljöproblem.
Kontakt: sftlpost@statsforvalteren.no (Iver Tanem, Leif Inge Paulsen), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson)

- År 2021 har vi upprättat en plan hur vi ska arbeta med försurningsfrågan samt upprättat en aktivitetsplan för kommande förvaltningscykel.

Kontakt: sftlpost@statsforvalteren.no (Iver Tanem, Leif Inge Paulsen), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson och Johan Ahlgren).

Denna plan bör också inkludera samordning och samarbete mellan Innlandet og Viken vannregion samt Bottenhavets och Västerhavets vattendistrikt. Kontakt för Bottenhavets vattendistrikt: W-DL-Beredningssekretariat@lansstyrelsen.se (David Lundvall)

- År 2023 har vi en plan för hur vi ska arbeta vidare med de eventuella skillnader som finns för de vattenförekomster som bryts över distriktsgränsen, oavsett miljöproblem. Kontakt: sftlpost@statsforvalteren.no (Iver Tanem, Leif Inge Paulsen), Z-DL-bersek@lansstyrelsen.se (Ann-Kristin Eriksson)
- År 2027 har vi tagit fram väl underbyggda samrådsdokument inför respektive lands beslut inför kommande förvaltningscykel. Kontakt: Trøndelag fylkeskommune postmottak@trondelagfylke.no, (Björn Borge Skei och Bendik Halgunset) Vattenmyndighetens kansli vattenmyndigheten.vasternorrland@lansstyrelsen.se (Olov Eriksson)

3.1 Hur tar vi oss dit?

För att kunna nå målen i strategin behöver vi genomföra ett flertal aktiviteter och möten. Detta arbete struktureras i Samverkansplan mellan Bottenhavets vattendistrikt och Trøndelag vannregion som preciserar vad som behövs göras och av vem.

Arbetet sker genom att samtliga berörda myndigheter träffas 2 gånger per år för att följa upp målen i strategin och uppdatera arbetet utifrån samverkansplanen.

Mellan dessa möte hålls kontakten mellan utsedda representanter inom de prioriterade områdena från respektive land som konkret arbetar med att svara mot målen i strategin och aktiviteterna i samverkansplanen.